

PROVEDBA I REZULTATI UZGOJNO-SELEKCIJSKOG RADA U OVČARSTVU TIJEKOM 1999. GODINE

Karmen Sinković

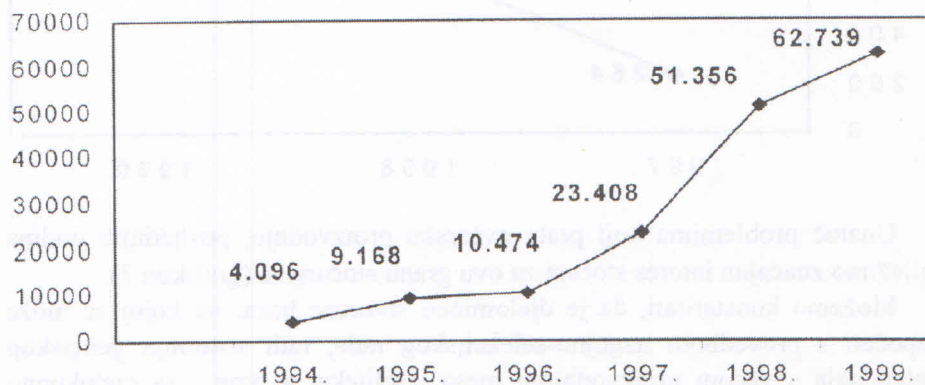
Ovčarska proizvodnja u Republici Hrvatskoj, kao grana stočarstva, bilježi svoj razvoj, napose zadnjih godina. Sve je više obiteljskih gospodarstava koja se bave, ili se počinju baviti ovčarstvom.

Veseli podatak da se prilikom nabave ovaca sve više traže uzgojno valjana grla iz kontroliranih stada koja su obuhvaćena selekcijom.

Edukacijom, posebno mladih stočara - uzgajivača ovaca, kao što je to praksa u svijetu, provedbom uzgojno-seleksijskog rada te nizom drugih aktivnosti vezanih za rad obiteljskih gospodarstava, stvaraju se uvjeti za unapređenje ovčarske proizvodnje.

Ovce se u Hrvatskoj uzgajaju prvenstveno radi mesa, nešto manje radi mlijeka, dok je vuna još uvijek problem zbog toga što nije riješen njezin plasman. Tradicija je da se u Hrvatskoj uglavnom koriste zaklani janjeći trupovi, no nadamo se, da će u skoro vrijeme i konfekcionirano janjeće meso osvajati naše tržište.

Grafikon 1: - KRETANJE BROJNOG STANJA OVACA OBUHVAĆENIH SELEKCIJOM OD 1994.-1999. GODINE

Dipl. ing. agronomije Karmen Sinković, Dvorničićeve 13 Zagreb, voditelj pododjela za uzgoj i selekciju ovaca i koza, Hrvatski stočarsko selekcijski centar, Kačićeva 9/III, Zagreb.

Mlijeko se upotrebljava uglavnom za proizvodnju sireva i to velikim dijelom u samim domaćinstvima, dok su organiziranost otkupa i prerada mlijeka još uvijek neznatni.

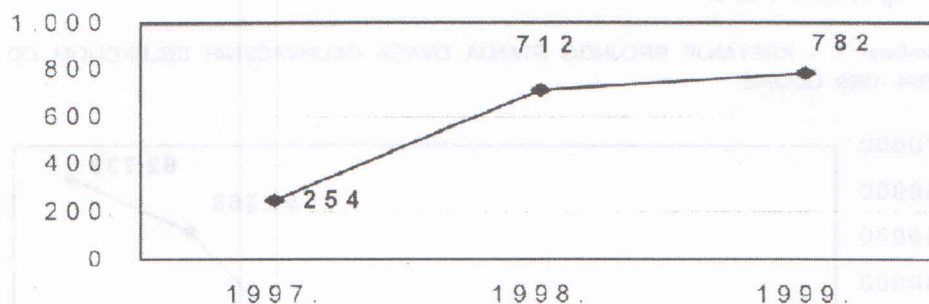
Prema podacima koje vodi Hrvatski stočarsko-seleksijski centar - Pododjel za uzgoj i selekciju ovaca i koza (Godišnje izvješće za 1999. godinu) broj ovaca obuhvaćenih selekcijom zaključno s 31.12.1999. godine je 12,84% od ukupne populacije, a ohrabruje podatak da je taj postotak u porastu.

Prema raspoloživim podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske broj ukupne populacije ovaca na dan 15. siječnja 1999. godine iznosio je 488535 grla.

Pod selekcijom ukupno je 31.12.1999. godine evidentirano 62739 grla, što je 12,84% u odnosu na ukupnu populaciju.

Broj grla unesenih u Upisnik uzgojno valjanih grla ovaca iz godine u godinu značajno se povećava, što je posebno važno jer se time i stvara baza za uspješnu provedbu uzgojno-seleksijskog rada u cilju napretka cjelokupne ovčarske proizvodnje (grafikon 1).

Grafikon 2: - BROJ UZGAJIVAČA UNESENIH U UPISNIK UZGOJNO VALJANIH GRLA OVACA OD 1994.-1999. GODINE

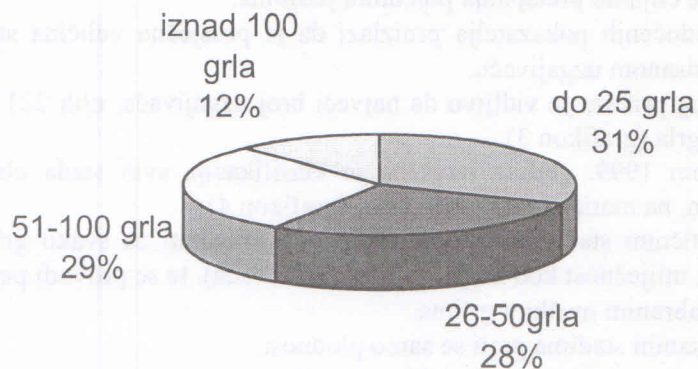

Unatoč problemima koji prate ovčarsku proizvodnju, posljednjih godina bilježimo značajan interes stočara za ovu granu stočarstva (grafikon 2).

Možemo konstatirati, da je djelomično stvorena baza, na kojoj se može započeti s provedbom uzgojno-seleksijskog rada, radi stvaranja genetskog potencijala s većom proizvodnjom mesa i mlijeka, a time i za cjelokupno unapređenje ovčarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

Zainteresiranost uzgajivača ovaca za provedbu uzgojno-seleksijskog rada rezultat je značajnog pomaka učinjenog u ovčarstvu.

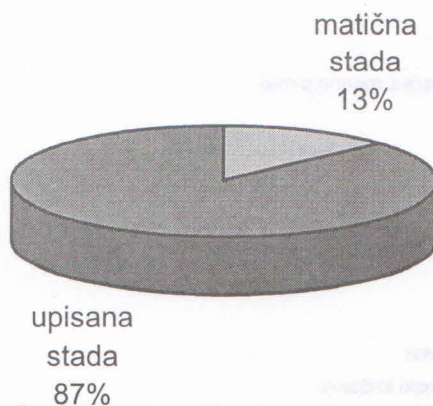
Grafikon 3. - VELIČINA STADA OVACA OBUHVAĆENIH SELEKCIJOM TIJEKOM 1999. GODINE

Veličina stada jedan je od pokazatelja opravdanosti proizvodnje. Stada s manje od 50 grla nemaju financijsku opravdanost proizvodnje, jer su tu troškovi proizvodnje veći od prihoda, ako se radi o obiteljskim gospodarstvima koja se bave isključivo ovčarskom proizvodnjom. Stada s manje od 25 grla više su vezana za "hobi" proizvodnju, a uzgajivači se osim ovčarstvom bave još nekom dodatnom proizvodnjom.

Veličina stada od 50 i više grla smatra se optimalnim brojem grla za rentabilnu proizvodnju, praćenje proizvodnih rezultata, prvenstveno plodnosti, mliječnosti kod mliječnih pasmina, te testiranja odabranih rasplodnih grla u "terenskim" uvjetima.

Grafikon 4. - MATIČNA I UPISANA STADA OVACA OBUHVAĆENIH SELEKCIJOM

Nadalje, veličina stada bitna je i za praćenje rezultata križanja pojedinih pasmina te ciljanih pretapanja pojedinih pasmina.

Iz predočenih pokazatelja proizlazi da je prosječna veličina stada 80,23 grla po upisanom uzgajivaču.

Iz ovog prikaza je vidljivo da najveći broj uzgajivača, njih 221 ima stado od 26-50 grla (grafikon 3).

Tijekom 1999. godine izvršena je klasifikacija svih stada obuhvaćenih selekcijom, na matična i upisana stada. (grafikon 4)

U matičnim stadima prate se proizvodni rezultati za svako grlo u stadu (plodnost, mliječnost kod mliječnih pasmina ovaca), te se provodi performance test na odabranim muškim grlima.

U upisanim stadima prati se samo plodnost.

U Hrvatskoj je još uvijek uočljivo "veliko šarenilo" što se tiče pasminskog sastava. Pod selekcijom evidentirano je sveukupno 19 različitih pasmina ovaca (tablica 1).

Tablica 1. - PASMINSKI SASTAV OVACA OBUHVAĆENIH SELEKCIJOM U 1999. GODINI

Pasmina	Ukupan broj grla
Istarska pramenka	448
Creska ovca	3155
Paška ovca	5335
Dubrovačka ruda	210
Lička pramenka	2996
Dalmatinska pramenka	24962
Ostali sojevi pramenke	1295
Travnička pramenka	674
Cigaja	360
Merinolandschaf (njemačka merino ovca)	4928
Suffolk	87
Romanovska	303
Charollais	25
Istočno-frizijska	546
Texel	0
Solčevsko-jezerska	792
Ill de france	8
Njemačka crnoglava ovca	7
Razni dvo i više pasminski križanci	16608
Ukupno	62739

Od ukupnog broja ovaca obuhvaćenih selekcijom najveći udio imaju domaće pasmine ovaca čiji je uzgojni cilj meso-mlijeko ili mlijeko-meso.

Od uvezenih pasmina ovaca najzastupljenija je merinolandschaf pasmina ovaca.

Tablica 2. - IZVORNE PASMINE OVACA OBUHVAĆENIH SELEKCIJOM

Pasmina	Broj grla
Istarska ovca	448
Creska ovca	3155
Paška ovca	5355
Lička pramenka	2996
Dubrovačka ruda	210

Tijekom 1998. godine započeto je upisivanje izvornih pasmina ovaca nastalih u Republici Hrvatskoj. Njihovo praćenje nastavljeno je i tijekom 1999. godine, jer upravo ove pasmine ovaca predstavljaju nacionalnu biološku baštinu (tablica 2).

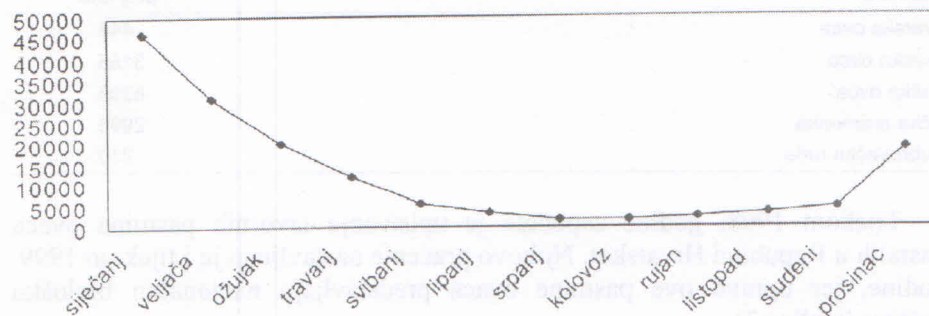
Tablica 3. - INDEKS JANJENJA PO PASMINAMA OVACA OBUHVAĆENIH SELEKCIJOM U 1999. GODINI

Pasmina	Indeks janjenja
Istarska pramenka	1.08
Creska ovca	1.10
Paška ovca	1.13
Dubrovačka ruda	1.41
Lička pramenka	1.01
Dalmatinska pramenka	1.04
Ostali sojevi pramenke	1.05
Travnička pramenka	1.00
Cigaja	1.28
Merinolandschaf (njemačka merino ovca)	1.32
Suffolk	1.00
Romanovska	1.48
Charollais	1.25
Istočno frizijska	1.46
Solčevsko jezerska	1.45
Ill de france	1.40
Njemačka crnoglava ovca	1.57
Razni dvo i više pasminski križanci	1.28

Najveći broj ovaca unesenih u Upisnik izvornih pasmina pripada paškoj ovci, dok najmanji dio pripada dubrovačkoj rudi.

Jedan od važnih pokazatelja proizvodnosti je podatak o indeksu janjenja (tablica 3).

Grafikon 5. - OJANJENA JANJAD PO MJESECIMA U 1999. GODINI

Iz pregleda evidencije ojanjene janjadi po mjesecima vidljivo je da najveći broj janjenja bilježimo tijekom početka i kraja godine, dok je broj janjenja tijekom ljetnih mjeseci vrlo malen (grafikon 5).

Tablica 4. - LAKTACIJSKA PROIZVODNJA MLIJEČNIH PASMINA OVACA

Pasmina	Broj grla	Prosječna dužina laktacije (dana)	Prosječno mlijeka/kg	Prosječno masti %	Prosječno bjelančevina, %
Istočno-frizijska	87	240.07	213.63	7.36	6.11
Paška ovca	263	182.15	114.85	8.15	7.06

Tijekom 1999. godine započeto je praćenje laktacijske proizvodnje kod mliječnih pasmina ovaca. Pratila se istočno-frizijska pasmina ovaca u intenzivnom načinu uzgoja, te paška ovca u poluintenzivnom.

Tablica 5. - REZULTATI PERFORMANCE TESTA MERINOLANDSCHAF PASMINE OVACA

Broj ovnića u performance testu	Prosječna porodna težina (kg)	Prosječni dnevni prirast (kg)	Prosječna težina na kraju testa (kg)	Trajanje testa (dana)
9	4.58	0.304	41.166	105

Tijekom 1999. godine započeto je s performance testom u "terenskim" uvjetima. Pasma na kojoj je test proveden bila je merinolandskfaf. Za test je odabrano 9 muške janjadi od najboljih majki u stadu (na temelju podataka iz rodovnika). Sva janjad rođena je unutar 5 dana. Izvagane su porodne težine. Dojno razdoblje trajalo je 60 dana, nakon čega je janjad ponovno vagana. Nakon 105 dana od dana odbića janjad je ponovno izvagana. Time je prvi dio testa završen. Slijedi ocjena vanjštine za svako grlo, na temelju čega će se izračunati uzgojna vrijednost za svakog ovnića.

Primljeno: 15. 4. 2000.